

Komentarji

Ameriška zmešnjava

Pred kratkim je izšla v New Yorku nova knjiga z naslovom "Dollars and Sense", ki v popolnem jeziku in v formi vprašanj ter odgovorov razpravlja o inflaciji, inflaciji, zlati valuti, cenah in drugih finančnih ter ekonomskih problemih. Veliko novih knjig o teh vprašanjih ni bilo še nikdar kakor prej; vsak teden izide več novih knjig te vrste, ki se danes prodajajo ko leposlovne knjige.

V omenjeni knjigi je tudi nekaj značilnih odstavkov sledečega smisla: "Samo dva izhoda iz moderne dobe depresije. Prvi je, da ljudstvo obrne hrbet moderni tehniki in strojem ter vrne nazaj v dobo malih, individualnih obratov in ročne produkcije; drugi je, da ljudstvo obdrži današnji standard produkcije, ampak podvrže ga trajni državni kontroli. Tretji je, da ljudstvo dobi svobodo v moderni produkciji in v celoti blagostanje ljudstva je nemogoče."

Novo priznanje tega, kar mi zdaj trdimo zadnjih dvajset let. Moderna, strojno organizirana produkcija, ki je v konfliktu s privatnim kapitalom in sploh z vsemi pogoji življenja, ki še vedno temelji na prejšnji individualni produkciji in privatnem lastništvu.

Moderna, organizirana produkcija zahteva socialno konformnost in preobrazitev vsega našega življenja človeške družbe. Ni manj ko to! Finjska ameriška vlada se pri zaveda, da je nekaj z ameriškim ekonomskim sistemom. Roosevelt se morda zaveda, da ne bo mogel trajno odpraviti depresij in obenem ohraniti sistema privatnega kapitalizma. Zato je poskušal neopredeljeno pot — poskušal je s kompromisom med starim in novim. Dva koraka naprej in dva koraka nazaj...

Kako bo s to rečjo? Nekaj se bo zgodilo, toda ne dolgo. Kajti vsa se ne da pestiti in obenem korakati naprej; oviran ni zdrav. Posledice so zmešnjave. Danes že imamo dovolj zmešnjav. Se več jih bo prišlo leto.

Kaj omenimo samo eden podoben izmed mnogih — poljska vlada. To je eksperiment "farmsko-tovarniških valov". Vlada namerava potrošiti milijonov dolarjev za ustanovitev delavskih farmskih skupin v okolici industrijskih mest. Nasilnina bo imela po štiri družine na hektar, na kateri bodo družine pridelovale zelenjavo za svojo potrebo, medtem ko bo oče delal v mestu. Kadar delavec izgubi delo v tovarni, bo vedno ostal farmer, ki bo se silo preživljal toliko časa, dokler ne dobi drugega dela. Delodajalec mu ne bo podpora.

Vlada je že začela triindvajset takih "delavsko-farmskih skupin" v Pennsylvaniji, West Virginiji in v zapadnem Kentuckiju in izdala za nje osem milijonov dolarjev.

Za silo bo šlo — ne izprejeto, da je to naravna krparja. Mezdniki delavci, ki nima velike in odraščajoče družine, bo malo pridelal na prostem času, ne dela na tovarni.

Na skema računa z bodočimi potrebami in brezposelnostjo. "Zavba" za stare otekle, bolezen organizma naj oprejo, ki se posledica starosti, bodo mazali! Nekaterim posameznikom bo pomagano — splošnosti pa ne.

VLADNA KONJA NEW DEALA VLEČETA NARAZEN

Poljedelska in industrijska administracija skušata sharmozirati program

Washington. — (FP) — Industrijski direktor Johnson, poljedelski tajnik Wallace in načelnik Agricultural Adjustment Administration Peek so se danes imeli prvi sestanek za sharmoziranje vladnega poljedelskega in industrijskega programa. Na tem sestanku so skušali položiti brv preko prepada, ki zija med obema administracijama.

Radi pomanjkanja enotnega in skrbno planiranega programa vlečeta obe administraciji vsaka na svojo stran, Johnson na svojo, Wallace in Peek pa na svojo. Johnson se je in se še zanima le za industrijski program, NRA, Wallace in Peek pa za poljedelski ali AAA in je naravno nastal večji prepad med njima.

Posledice tega so, da se je nakupna sila farmerjev pred par meseci zvišala in zopet padla, med tem ko se nakupna sila industrijske prebivalstva, delavstva, ni dosti izboljšala, če sploh kaj. Edine koristi so, do sedaj imeli od "novega deala" trgovci, ki so izdatno zvišali cene, vsaj pa več kakor so narasli stroški — plače.

Med Johnsonom in poljedelso administracijo so večje difference radi trgovskega pravilnika. Sporazumeti se ne morejo glede točke, tikajoče se minimalne cene, pod katero bi trgovci ne smeli prodajati blaga. Johnson insistira, naj bo ta črta 10% nad cenami na debelo. Wallace in Peek pa sta proti tej določbi. Proti sebi imata tudi trgovske asociacije, ki so na strani Johnsona. V ta boj bo moral najbrž posesti predsednik, ki ima baje svoje ideje o tem vprašanju.

S pravilniki gre izredno počasno. Do sedaj jih je bilo odobrenih le okrog 150, rešitve pa čaka še okrog 1200. Če vlada ne bo iznašla nove metode in močno pospešila sprejemanje pravilnikov, bo prej potekel zakon, ki velja za dve leti, kakor pa bodo pravilniki pospravljani pod streho.

Vse to zadržuje tudi gospodarski obnovitveni program, ker mnoge industrije še ne vedo, pri čem so. Velika večina podjetnikov je sicer podpisala predsednikov uposilnitveni dogovor, ampak ga kršijo in glodačo na vseh krajih in straneh in je v tisočih slučajih postal farsa.

Dollfuss zagrožil z obsednim stanjem v Avstriji

Smrtna kazen za "izdajalce države" bo oživljena

Dunaj, 18. okt. — Uradno glasilo vlade je včeraj zagrozilo, da stoji Avstrija pred obsednim stanjem s prekim sodom in smrtna kazen za izdajalce države bo oživljena. Ta grožnja predvsem velja za hitlerjevce, ki so se pojavili v avstrijski armadi. Dogodek v Lincu, kjer sta bila aretirana dva vojaška častnika in šest vojakov, je zelo razburil Avstrijo. Politična policija je začela s preiskavo v vseh vojaških posadkah.

Vlada je zaprla univerze na Dunaju, v Gradcu in Inomostu zaradi izbruhov hitlerjevskih demonstracij med študenti zadnje dni.

Danes je prišel na Dunaj čehoslovski zunanji minister Beneš, ki je predstavnik male entente. Kakor poročajo, bo Beneš konferiral z Dollfussom o možnosti zblizanja Avstrije z malo entento.

Velika družba bankrotirala

National Life Insurance Co. v Chicagu ostala na cedilu

Chicago. — National Life Insurance Co., stara 65 let in največja zavarovalna družba v državi Illinois, je 17. oktobra napovedala bankrot. Njeni direktorji z državnim zavarovalniškim komisarjem Palmerjem vred so vprašali vrhovnega sodnika W. J. Lindseyja za oskrbnistvo.

Peticija za oskrbnistvo navaja, da ima družba 197 milijonov dolarjev obligacij v polnicah. V začetku tega leta je družba imela nekaj čez 55 milijonov dolarjev premoženja, toda to premoženje, ki obstoji v glavnem v knjižbah (mortgages) in raznih papirjih, je tako padlo v vrednosti, da danes dolgov prekašajo tržno vrednost imetja za več ko tri milijone dolarjev. Družba ima tudi 11,000 delnic Continental Illinois National banke, katerih vrednost je v knjigah družbe še vedno označena čez štiri milijone dolarjev (delnica po \$336), v resnici pa je današnja tržna vrednost teh delnic okrog \$300,000 ali \$26 do \$30 posamezna delnica. Družbo bodo poskušali reorganizirati.

Velika socialistična zmaga pri norveških volitvah

Delavska stranka odvzela opoziciji 22 mandatov

Oslo, Norveška, 18. okt. — Pri včerajšnjih volitvah za novo norveško zbornico je socialistična stranka napredovala za 22 mandatov. Izvoljenih je bilo 69 socialistov. Vse druge stranke — katerih je bilo 18 v volilni bitki — so nazadovale. Konservativci so izgubili 10 mandatov, liberalci 9 in agrarci 3.

Studentje se vadijo za ganeštvo

Berkeley, Cal. — Na kampusu kalifornijske univerze je prišlo do majhne vojne, ko so reakcionarni študentje napadli s plinskimi bombami, katere so sami izdelali, bolj radikalne študente, ki so razdajali antimilitaristične letake. Poročilo ne pove, če se uče študenti v razredih tudi izdelavanja bomb, razvidno pa je, da bodo nekateri dobri nasledniki Caponeja.

BANKIRJI BI RADI USTAVILI PREISKAVO

Za kulisami vodijo silno kampanjo, da bi prisilili vlado, naj preneha s brskanjem po njih rekordih

Washington. — Odkar je senatni finančni odsek pričel ponovno brskati po rekordih wallstreetških bankirjev in pričel vlačiti umazano perilo na solnce, je postal promet med New Yorkom in Washingtonom izredno živahen. Narasel je na železnicah, zrakoplovih in po brzojavu. Sli in depeše tekaajo med obema mestoma neprenehoma.

Wallstreetški bankirji si močno prizadevajo, da bi senatni odsek prenehal s preiskavo ali jo vsaj zaključil napol skončano. Za doseg tega pritiskajo na vlado z vseh strani. In med tem ko je pred par tedni zgladalo, da bodo s tem uspehi, se je to upanje zadnje dni razpršilo.

Senator Fletcher, ki načeluje odseku, je rekel, da odsek ne misli zaključiti s preiskavo in da upa, da bo do prihodnjega januarja, ko prične kongres zasedanjem, predložil svoje poročilo. Tudi senator Wheeler je brzojavil s Havaja, da mora iti preiskava nemoteno naprej, dokler ni popolnoma razkrinkana wallstreetška igra.

Preiskavo vodi newyorški odvetnik Pecora, katerega so "ugledni" in premožni elementi v newyorški demokratiški politiki nominirali za distriktnega pravdnika. Nekateri opazovalci pravijo, da je ta nominacija prišla iz Wall streeta, ker so bankirji in borzni spekulanti upali, da ga na ta način odstranijo od vodstva preiskave. Pecora zdaj pravi, da ne misli pustiti te pozicije in bo vodil delo do konca.

Tudi trgovinski department, ki je pod vodstvom reakcionarnega tajnika Roperja, je pričel s svojo preiskavo. Pojasnil pa je, da se to nanaša le na sestavljanje nove bančne zakonodaje, ki bo prišla pred kongres.

Najboljša bi bila taka zakonodaja, ki bi predvidevala poddržavljenje bančnega sistema. Če bi se to zgodilo, bi vlada prihranila čedne vsote s periodičnimi preiskavami, ki bakirjem vsaj do sedaj še niso storile nič žalega, da si jim neljube. Neprimerno več bi pa koristilo ljudstvu, vlagateljem in investitorjem, ki so periodično oskubeni.

Francija in Anglija krivčita Hitlerja

Zdaj se prepirajo, kdo je kriv, da je Nemčija zapustila Zeneve

Pariz, 18. okt. — Francoški premier Daladier je včeraj pred zbornico izjavil, da Francija vztraja z nadaljevanjem razorožitvene konference. Francija ne bo storila nobenega agresivnega koraka napram Nemčiji, a tudi ne bo odstopila od svojega razorožitvenega programa, ki ga podpira Anglija in Amerika. Nemška vlada ne postopa iskreno in njeno pojasnilo v obliki Hitlerjevega govora je plitvo. Ako je Nemčija pripravljena "demobilizirati" zadnjega vojaka in uničiti zadnje strojništvo, kakor je rekel Hitler zadnje soboto v radiu, zakaj je potem odšla iz Zeneve?

London, 18. okt. — Zunanji minister John Simon je včeraj pred poročevalci indirektno obdolžil nemškega zunanjega ministra Neuratha, da se je zlagal, ko je prejšnji dan v Berlinu rekel, da sta Anglija in Francija krivi krize v Ženevi. Simon je dejal, da so zahteve in izgovori Nemčije absurdni. Anglija je pripravljena objaviti vse dokumente, ki se tičejo te zadeve, in svet bo videl, da je resnica na njegovi strani, ne pa na strani nemškega zunanjega ministra.

Simon je tudi rekel, da bivši zavezniki morajo danes biti previdnejši, kajti položaj se je od lani zelo spremenil; danes imajo opraviti z drugačno Nemčijo, ne več z nemško republiko, kakršne so bili vajeni prejšnja leta.

Rudarji izgubili zagovornika

Johnstown, Pa. — Tukajšnji časopis "Johnstown Democrat", ki je bil svoje čase vnet zagovornik organiziranih rudarjev, je stopil v tekočem boju na stran jeklarskega trasta. Na rudarje, ki stavkajo proti Fricovi kompaniji, izliva goliče žolča. Proti arogantnemu jeklarskemu trstu nima besede. Razlog v tej spremembi je, ker je ta nekdanji liberalni časopis prešel v druge roke.

Nimi preiskavami, ki bakirjem vsaj do sedaj še niso storile nič žalega, da si jim neljube. Neprimerno več bi pa koristilo ljudstvu, vlagateljem in investitorjem, ki so periodično oskubeni.

VLADA POSKRBI ZA 'INDUSTRIJSKE NOMADE'

Rehabilitirati bo skušala poldrug milijonov brezdomcev. Zgradi sične kempe kakor za pogozdovno armado

Washington. — Po štirih letih krize, ki je vrgla na cesto veliko število mladih in starejših oseb obojega spola, se je za te brezdomce zavela vlada. Skušala jih bo rehabilitirati ali vzposobiti za življenje z najdalekosežnejšim načrtom, ki ga je še kdaj zasnovala kakšna vlada.

Morris Lewis, kateremu je bilo poverjeno delo, pravi, da trempa po deželi od 1,250,000 do 1,500,000 oseb, ki se bore z lakoto. V to število niso vključeni profesionalni hoboti, ampak ljudje, katere je iz družinskega življenja izruvala kriza in jih pognala po svetu.

Za te "industrialne nomade" bo skušala skrbeti federalna vlada. Ustanovila bo sične kempe po deželi kakor za pogozdovno armado. V te kempe, kjer bodo imeli tečno hrano, zdravniško oskrbo, se učili rokodelstva in kjer bo preskrbljeno tudi za razvedrilo, ne bo vlada silila nikogar.

Tudi ne bo nikdo prisiljen v njih ostati. Svobodno se bo lahko odstranil, ne bo pa tako svobodno trempal po deželi kakor dodaj, ker bodo za to skrbele države in krajevne oblasti, ki so vladi obljubile kooperacijo pri tem delu. Sodelovanje je do sedaj prijavilo 24 gubernorjev.

Po mestih, posebno tam, kjer se križajo železnice, bo vlada ustanovila "naborne" urade, kjer se bodo brezdomci prijavljali za kemparsko življenje. Vsakdo bo na teh postajah zdravniško preiskan, v slučaju potrebe preskrbljen s obliko, nasilen in nato poslan v kemp, kjer ga bodo skušali vzposobiti za novo življenje.

Moške bodo delili po starosti, za ženske, katerih vandra po deželi veliko število, bodo postavili posebne kempe ali pa jim skušali preskrbeti dom pri privatnih družinah, katerim bo vlada plačala za stanarino in hrano.

Lewis je rekel, da bo vlada skrbela za te ljudi, dokler bodo na razpolago sredstva ali pa dokler tega dela ne ustavi kongres. V kempah jim bo preskrbel tudi delo. Lewis upa, da bo vlada pričela izvajati načrt v enem mesecu.

Število industrijskih "nomadov" je posebno naraslo od zadnje spomladi. Koliko je teh ljudi v deželi, ne ve nihče. Nekateri pravijo, da je samo mladih fantov in deklet okrog dva milijona. Mnogo je tudi "ci-ganskkih" družin, ki so v krizi izgubile dom in tavajo po deželi iz kraja v kraj.

Poldrug milijon plače v petih letih

Washington, D. C. — Albert H. Wiggin, bivši predsednik Chase National banke v New Yorku, največje banke v Ameriki, je zadnje dni priznal pred senatnim finančnim odsekom, ki preiskuje borzne spekulacije v Wall streetu, da je v zadnjih petih letih prejel \$1,367,000 plače od te banke. Ker je bil, oziroma je še, tudi direktor v 55 drugih finančnih zavodih, je njegova skupna plača v tem času znašala čez poldrug milijon dolarjev.

Einstein v Ameriki; noče govoriti

New York. — Nemški učenjak Albert Einstein je 17. t. m. prišel v New York. Poročevalcem je sporočil, da se ne mara razgovorjati. Hitro se je odpeljal v Princeton, N. J., kjer bo začasno delal.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE POMOČNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene
National Benefit Society

Naročnina: za Zdravne drave (sloven Chicago) in Kanada \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cleveland \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta; za in-
domestno \$5.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Case oglasov po dopovrni.—Rokopisi se ne vračajo.
Advertising rates on agreement.—Manuscript will not be returned.

Naslov na vse, kar ima stik s "listom":
PROSVETA

1457-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

138

Domač drobiž

Avto poškodoval deklico

West Allis, Wis. — Dne 8. t. m. je avto povozil in hudo poškodoval štirinajstletno Regino Singer, hčerko Rudyja Singerja (pevca) in članico mladinskega oddelka SNPJ. Deklica je bila do 15. t. m. v bolnišnici in posled se zdravi doma.

Brat Italijan umrl

Beams, Pa. — Dne 11. t. m. je tu umrl br. Tom Berto in pokopan je bil 14. okt. na Ralphoto. Zadel ga je mrtvoud. Berto je bil Italijan, toda živel je med nami in 28 let je bil član raznih naših društev, za katera je živo agitiral. Ob smrti je bil član društva št. 310 SNPJ.

Predavanje o Jugoslaviji

Chicago. — Profesor John Zvečina, ki predava o ameriški zgodovini na De Paul univerzi, bo v soboto, 21. t. m., zvečer ob 8. smili predaval v Ida Noyes Hallu na čikaški univerzi o ekonomskih problemih v Jugoslaviji. Predavanje prireja Jugoslovanski dijaški klub čikaške univerze.

Barbič ima nov naslov

Cleveland. — Br. Frank Barbič, član porotnega odseka SNPJ, se je preselil. Njegov novi naslov je 16010 Park Grove Ave. Stari naslov je bil 1216 E. 176th Street.

620,000 delavcev uposlenih v septembru

Istočasno so skupne tedenske mezde porasle deset milijonov dolarjev, poroča delavska tajnica

Washington, D. C. — Miss Frances Perkins, tajnica delavskega departamenta, je v torek poročala, da je bilo v septembru 620,000 brezposelnih delavcev nanovo uposlenih in skupna vsota tedenskih mezde je v tem času porasla deset milijonov dolarjev. Poročilo ni popolno in se nanaša le na sedemnajst industrijskih grup, ki so predložile številke za omenjeni mesec.

Na podlagi statistike delavskega biroja v departamentu dela se je od zadnjega marca vrnilo na delo 2,700,000 delavcev in skupna vsota tedenskih mezde je porasla 67 milijonov dolarjev. V septembru je bilo največ delavcev uposlenih v tovarnah in prodajalnicah.

Donarna in zaporna kazen za sloparje z orlom

Roosevelt naznanil, da je konec "gentlemanskega prigovarjanja"

Washington, D. C. — Predsednik Roosevelt je naznanil 17. t. m., da je zdaj konec "gentlemanskega prigovarjanja" delodajalcev, ki kršijo pogoje Nire in odsej bo sledilo kazensko postopanje. Odredba določa, da čaka 3500 plačila in šest mesecev zapora za vsako osebo, ki se v javnosti predstavlja z znakom sinjega orla, svojim delavcem pa plačuje nižje mezde in jih sili v daljši delovnik kakor določajo pogoji in pravilniki NRA.

Čikaška razstava podaljšana do 12. novembra

Chicago. — Uprava razstave Stoletja napredka je v torek naznanila, da bo razstava zaključena 12. novembra o polnoči. Doslej je bil sklep, da bo razstava končana 31. oktobra.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Poročilo o predavanju

Chicago, Ill. — Prošli teden, v sredo večer, je predaval socialistični voditelj N. Thomas v Leon Mandel dvorani, University of Chicago, v soboto večer je pa predavala Miss Perkins, delavska tajnica, v istem prostoru. Dijaki čikaške univerze imajo socialistični klub že dolgo vrsto let. Člani tega kluba so bili tisti, ki so pripomogli padcu mogočnega Insulla. Za ta čin so pa nekateri člani morali prebiti nekaj noči v temnicah, ampak cela stvar je izpadla poveljno.

Thomas je razpravljao o praktičnih vprašanjih prilagojenim višješolcem. Dvorana je bila napolnena. Na plakatu je bilo zapisano: "Ali bodo demokracija postali socialisti?" Spodaj je pa neki dijak zapisal: "Ali bodo demokracija postali demokracije?" N. Thomas je odgovoril: "Demokracija ne bodo postali socialisti, ker sami ne vedo kaj bodo postali in kam gredo. Socialisti ne morejo postati demokracije, ker tako zveni 'New Deal' ni odstranil težko in nadlog delavnih slojev, ampak jih je samo nekoliko spremenil in malo olajšal začasno. Vse kaže, da Amerika postaja bolj in bolj kapitalistična pod nadzorstvom posameznih držav, kaj takega pa socialisti nikakor ne morejo odobravati."

Govornik se je izrazil poveljno o Rooseveltovi administraciji — zmoglosti, energičnem delovanju itd. je zelo poudarjal. Tako razmotrivanje sem večkrat slišal od trezno mislečih, nadarjenih in zainteresiranih profesorjev o ekonomskem in političnem vprašanju Združenih držav. Ali vse to ne zadostuje take zavoženi ladji kakor je človeška družba danes. "New Deal" mora priti, bolj prilagojen v smislu in dejanju, kakor je pa bil zadnji in mora priti od Združenih držav, ali pa se pogreznemo.

Vspodbujal je dijake naj se organizirajo in pristopijo k delavski stranki. Po govornikovem mnenju edina mogoča pot do boljše obstanka je neodvisna delavska organizacija, ki bo obsegla vse sloje brez izjeme. Kaj takega bo pa mogoče le tedaj, kadar bo sleherni igral svojo vlogo kar mogoče najbolje po svojih močeh.

Govornik je bil zelo zaposlen z vprašanji po predavanju. Navedel bom samo enega: "Ali oti bila v resnici socialistična organizacija zadostna 'panacea' (zdravilo) za človeško družbo?" Odgovor je bil, "Ne". Nobeden družabni red ne more biti zadosten, ker živimo naprej in nobeden ne vidi v bodočnost. Ampak človeška družba bi se lahko veliko izboljšala in rešila mizerije, v kateri živimo danes. To je naša naloga.

Pregovor pravi: "Kuj železo, dokler je gorko". Sedaj je čas. Dolgi večeri so tukaj. Naročite si Prosveto, čitajte, razmotrivajte, razmotrivajte in zopet čitajte. Učimo se igrati šaha, ne samo, da igrig dobimo, ampak da jo razumemo. Kdor razume igro in zna igrati, on vedno dobi.

S. Trojar.

Modri orel ni pregnal depresije Springfield, Ill. — Mislili smo, ko pride jesen in z njo prileti plavi orel, da bo konec mizerije in prosperiteta se vrne iz za ogle. Pa smo čakali zaman. Depresija je še vedno tukaj in ilinojski rudarji še vedno čakajo, kdaj pride "Odrešenik Orel", ki bo ukazal baronom premoga, da je konec njihove oblasti.

Naš ljubi governer Horner je tako "bizi," da nima niti toliko časa, da bi videl kaj se godi v njegovem mestu, čeprav nas vidi vsak dan. (Danes so pisali listi, da je v Chicagu na baseballski tekmi.)

Kako dolgo nas bodo slepili ti pošteni, se ne ve, dolgo pa ne bo moglo iti, kajti lakota in mrz nas bosta prisilili, da se bomo morali braniti teh pijavk, ki nam pijejo kri.

Tukaj je spet par rogov obnovilo obrat. Delajo po eden in dva dni na teden. Zaposleni so progresivni delavci. Samo Peabody Co. še ropoče s svojimi "grešniki," pa dolgo ne bo, kajti večina bo zmaga.

Na 12. okt. se je vršila velika parada na Virgini, Ill. Tam so namreč pred 35 leti padli rudarji v boju za unijo. Korakalo nas je približno tri tisoč progresivnih rudarjev in žen, organiziranih v Progressive Women Auxiliary. Sli smo do rova, kjer so bili delavci pred 35 leti ubiti.

V nedeljo, dne 22. oktobra, se vrši v tukajšnjem Slovenskem domu seja federacije društev SNPJ dopoldne, zvečer ob 8. uri pa bo velika domača zabava v prid federaciji. Pričakuje se velika udeležba. Na veselo svide-nje!

Antony Church,
zastopnik društva 47.

Smrt mlade matere

McKeesport, Pa. — Tudi jaz se želim glasiti v naši priljubljeni Prosveti, ki jo vedno rada čitam, ker prinaša dnevno vsepolno zanimivih novic in poučnih člankov ter dopisov.

Naznaniti moram žalostno vest, da je umrla mrs. H. Borich. Bolehala je 8 let in hodila je do zadnje minute. Umrla je na 8. oktobra in pogreb se je vršil dne 12. oktobra po katoliških obredih na Calvary pokopališču v Port View, Pa. Pokojnica je bila stara šele 41 let, ali neizprosna smrt si jo je izbrala in nam jo je vzela za vedno.

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so prišli k mrtvaškemu odru in ki so čuli ob njem vso noč. Hvala vsem, ki so spremili k zadnjem počitku ni ki so ji poklonili vence v zadnji pozdrav. Hvala mrs. Koprivi, ki nam je stala ob strani v urah žalosti in prebila pri nji štiri noči. — Dru-ga pokojna je odšla od nas mnogo prezgodaj in nerada se je od nas poslovila, toda kruta usoda nam jo je iztrgala iz naše srede. Sedaj počiva v miru, zasluženem pokoju, kjer ni trpljenja.

Pokojna zapušča žalujočega soproga M. Boricha, Mary Markovich, Annie, Katie, Julie in Steve, otroke, v Exportu pa brata in sestro. Ohranimo ji trajen spomin!

J. Rehar, naročnica.

Frank Borich ne bo deportiran

Pittsburgh, Pa. — (FP) — Frank Borich, tajnik National Miners unije, je zmagal na sodišču v deportacijskem procesu, ki je bil naperjen proti njemu še pod prejšnjo administracijo in ne bo deportiran.

Ker je sodišče odločilo v njegov prilog, mnogi smatrajo, da je s tem ustvarjen precedent, po katerem vlada ne bo več deportirala radikalcev radi včlanjenja v levicarskih organizacijah, v unijah, ki so pod komunističnim vplivom, ali Mednarodni delavski obrambi.

Odkar je Frances Perkinsova postala tajnica delavskega de-

partamenta, so se deportacije in aretacije v ta namen znižale, ni pa vlada s tem še prenehala. Septemski Bulletin Mednarodne juridične asociacije poroča o deportaciji ali aretaciji v to svrhu 44 delavcev, odkar je na krmilu nova administracija. To število se tiče le radikalnih delavcev. Rezultat Borichevega procesa bo tem deportacijam mogoče naredil konec.

Fašizem je iznajdba kapitalizma

Povojna svetovna gospodarska kriza je rodila fašizem. Kapitalizem sam je prišel v krizo in se koplje iz nje poslužujoč se sabotažnih in diktatorskih pomočkov, češ, da bo s tem svojim ruvanjem ustvaril v ostalem človeštvu, ki se boji in bori za svojo eksistenco ideološko anarhijo, zakaj le v ideološki anarhiji utegne obvladati položaj in diktirati — svetu.

Kapitalizem sabotira vse mednarodne probleme, o katerih se je razpravljalo na mednarodnih konferencah. Vse akcije za svetovni mir, za razorožitev, za ureditev gospodarstva, za mednarodno sodelovanje je nesrečni kapitalizem onemogočil in že nekajkrat izigral svojega lastnega otroka Društvo narodov. Zaradi te zločinske politike napram državnim vladam, zlasti tudi proti poštnim zahtevam svetovnega proletarijata, je nastalo med narodi, ki žive v bedi neko nedoločeno stremenje brez cilja, ki žetja le po krvi in po neznanih odrešenikih. Te neznane odrešenike danes povzdiguje kapitalizem in cerkev v zavesti, da bo v hlapčevstvu vzgojeno človeštvo sledilo tudi "odrešeniku", ki bo vihtel nad njim bič, v senci katerega bosta mirno živela dalje kapitalizem in njega hierarhični podporniki.

Neverjetno je skoraj, kako more kapitalizem tako korenito varati trepče človeštvo. Neverjetno je dalje, da to človeštvo tudi po vseh razočaranjih nima poguma, da bi javno obsodilo prevaro, dasi ve, kako bridko se je zmotilo, ko je zaupalo fašističnim "voditeljem".

Tak je navidez danes položaj. V resnici pa ni tak. Prepričani smo namreč, da bodo strahovi, ki jih je poklical fašistični kapitalizem, nepričakovano tudi pomedli s temi umetno ustvarjenimi voditelji, ker družba ne bo mogla prenesti ne te ne one diktature, ne Hitlerjeve, ne Rooseveltove, tudi ne Dolfussove itd.

Človeštvo je potrebno človeško dostojanstvo! Če je sedaj ta čut zamrl v njem, se bo zopet zbudil jak, močnejši kakor vse sile sveta. — D. P.

Reliefni delavci se vrnili na delo

Columbus, O. — Ohijaska liga brezposelnih je po petdnevni stavki pozvala delavce, ki so bili uposleni pri raznih reliefnih delih, da se vrnejo na delo. Uradniki lige so izjavili, da so bile izvojevane glavne zahteve, da ti delavci v bodoče prejema-jo plačo v gotovini, 47 centov na uro in zadostno zdravniško oskrbo.

V posebni izjavi, ki jo je liga izdala pred stavko, je bilo rečeno, da so uradniki pomožne akcije skušali prisiliti delavce s policijskim terorizmom na pokorščino. Svetovala jim je, naj odpravijo neznosne razmere, ki sličejo peonaji, ako hočejo preprečiti revolto delavcev.

Program čikaškega 'Open Forum'

Chicago. — Organizacija "Open Forum," ki prireja socialna predavanja in debate, je naznanila sledeči program za sezono 1933-34:

V nedeljo 29. oktobra bo profesor Rexford G. Tugwell, član Rooseveltovega "možgankega trupa" in pomožni tajnik poljedelstva, predaval o "fundamentu 'new deala'."

Dne 5. novembra bo predavanje prof. F. Cyrila Jamesa o konstruktivni kritiki Nire.

Dne 12. novembra bo dr. Paul L. Dengler z Dunaja predaval o borbi Avstrije z Hitlerizmom.

Dne 19. novembra bo James Weldon Johnson, zamorski publicist, pesnik in pisatelj, predaval o rasnem problemu v današnji dobi.

Dne 26. novembra bo debata o vprašanju "Ali je svetovni komunizem neizogiben?" Pozitivno stališče bo imel John Strachey iz Anglije, negativno pa George E. Sokolsky iz New Yorka.

Dne 3. dec. bo Dorothy Thompson, žena pisatelja Sinclairja Lewisa, predavala o Hitlerizmu v Nemčiji.

Na 10. dec. bo Anna Louise Strong predavala o predmetu "Mojih dvajset let v Sovjetski uniji."

Dne 7. jan. bo Norman Thomas predaval o predmetu "Socialistična ocenitev Nire."

Dne 14. jan. bo dr. Alfons Goldschmidt, ubežni profesor iz Nemčije, predaval o nemškem fašizmu.

Dne 28. jan. bo prof. Walter B. Pitkin predaval o novi ameriški civilni vojni.

Na programu v februarju so štiri predavanja Ernesta Grueninga, novega urednika newyorške revije "The Nation," Johna T. Flynna, Sturta Chaiseja in Sherwooda Eddyja o ekonomskih in socialnih problemih.

Vse prireditve so ob nedeljah popoldne ob 3:15 in vstopnina za osebo je 35c, izvzemši kadar je debata, takrat računajo 50c. Open Forum zboraže v dvorani nebotičnika, 32 W. Madison st.

Oljni trust prazni žepo konzumentom

Na račun "new deala" je zvišal cene za pol milijarde na leto. Profitarstvo ovira okrevalni program

Washington. — Radi podražiti ve gasolina bodo ameriški konzumenti prispevali oljnemu trustu nad pol milijarde na leto. Vse to na račun "novega deala", kar pa po zatrdilu predsednice Niringe konzumskega odbora mrs. Mary Rumsey ne drži vode.

Ona je posvarila notranjega tajnika Ickesa, naj ne skuša stabilizirati sedanjih cen, ker so manifestno previsoke. Na podlagi vladne statistike je konzumski odbor preračunal, da so se radi zvišanja plač in skrajšanja delovnika v tej industriji zvišali letni produkcijski stroški okrog \$125,000,000, prej manj ko več.

Oljni trust pa je zvišal cene veliko več, štirikrat več kakor znašajo višji stroški. Za vsak dolar, ki ga trust izplača, kolekta štiri dolarje zase od konzumentov, pravi mrs. Rumsey. Te cene bi oljni trust rad "zmrazil" ali stabiliziral in skuša za to akcijo pridobiti notranjega tajnika Ickesa, ki je tudi oljni "diktator."

Ni pa to edina industrija, je pričela z večjim profitom, odkar je dežela "new deal", plavega orla in vilnike. Tekstilna industrija drugi slučaj. Cene blaga so močno zvišale, v mnogih jih od 50 do 100 odstotka pa celo več.

In to profitarstvo je tudi faktor, ki resno ogroža ni program za industrijske krevanje. Ograža ga v bolj kakor pa stavke, proti-terim je Johnson pričel v glasnejše grmeti.

Proti profitarjem nam Niring konzumski odbor tirati "čuječnike" širona v načrtu ima organizacijo konzumskih odborov po mestih in tudi na deželi. loga teh odborov bo, da reševali pritožbe o profitar- To bo prva instanca, drugo- narodni konzumski odbor.

Koliko uspeha bodo imele drugo vprašanje. S kart- njem industrij in trgovin- speh najbrže ne bo preved- jen. To pokazuje tudi d- na primer Nemčija, kjer- dustrija kartelirana in k- močno zadružno gibanje, najboljši protiutež profitar- Ameriški konzumenti ni- ganizirani in radi tega bod- fitarji imeli še svobodnej- ke, ker bo vlada potom p- nikov zmanjšala konkuren-

'Pravilnik' brez pro do organizacije

Izdelali so ga pohištveni niki v Ontariju, ki so unijam

Toronto, Ont. — Pohi- podjetniki v tej kanadsk- vinci so se navdušili za- deal" in sprejeli "pravi- ki se dokaj razlikuje od- nikov v Združenih država-

Pravilnik je stoodsto- penšarski. Delavcem p- veduje organiziranje na- erti. Minimalna plača je- čena na 28 centov na uro- jih mestih in 22.5 centa v- ših mestih. Ta plača je- kot prevladuje v nekateri- nejših pohištvenih centrih-

Pravilnik je direktna- dica stavke pohištvenih- cev v Stratfordu, Ont. stavki je prišlo do večjih- rov in je proti stavkarje- stopilo vojaštvo. V stavk- okrožju je še vedno 120- larnih vojakov in štirje- Stavkarji se še niso vrn- delo.

Plače rudarjev se znižale tretjino

Washington. — V z- dveh letih, od 1931 do- je bil povprečni zaslužek- riških rudarjev eno tr- manjši ko pred dvema l- pravi septembarska publi- zveznega rudniškega biro- Povprečni zaslužek je- v zadnjih dveh letih \$2- pol meseca, pred dvema l- pa je bil \$33.82. Ta plača- čuje vse poklice. Povpre- lovnik je znašal 57.2 ur- rinajst dni ali nekaj več- uro v primeri s povprečni- lovnikom pred par leti.

Rast zadružne organizacije

New York. — Co-op- Distributors, Inc., narod- družna organizacija, ki- čela poslovati zadnje s- po pošti, se lepo razvija- odjemalce zalaga z razni- trebkami najboljše vr- po zmernih cenah. Letn- narina za posameznika- dva dolarja, za organizac- deset. Zdaj je pričela us- ljati tudi zadružne ozirom- zumske klube po deželi.

Novi ilinojski zakon nasproti radikalcem

Springfield, Ill. — Da- novi zakon "proti ljudski- vražnikom" izvajal proti- tantnim unionistom in p- nim radikalcem, je postalo- po aretaciji R. Jonesa, n- nentnega komunista v te- stu. Sponsorji tega zakona- vijo, da je njegov namen- raketirstvo. Jones, ki je- večkrat aretiran radi svoj- dikalnih aktivnosti, bo- pred sodišče na obojoto- puštvu.

Delavske demonstracije v Milwaukeeju, ko je došel tja nemški poslanik Hans Luther, ki zastopa Hitlerjev režim. Policija je nekaj demonstrantov aretirala, toda socialistični mestni pravdnik jih ni maral tožiti.

Cikliska razstava: Znanstveni nemški zrakoplov Graf Zeppelin obično razstavo v oktobru. Na levi Hugo Eckener, ki vodi zrakoplov.

Louis Adamič

SMEH V DŽUNGLI

AVTIOBIOGRAFIJA AMERIŠKEGA PRISILJENCA
Poslovenil Stanko Leben

Ko je bilo to storjeno, se je na prstih stoje večkrat pretegnil, se odhrkal, si podrgnil brado in uraval turban, ki mu je visel nalahno postrani. Popolnoma pozabivši, da ga gledam z očmi, široko razprtimi od napetega zanimanja, je takoj nato padel na kolena, da so tla zamolklo odjeknila. Potem je iztegnil roke proti stropu in se začel priklanjati proti vzhodu, dotikajoč se preproge s čelom, vmes pa je brbljal Alahu jutrnjo molitev.

Sprva si nisem bil na jasnem, kaj naj si mislim o muslimanovem početju. Potem se mi je počasi začelo svitati, kaj vse to pomeni, in ves prizor se mi je zazdel nekončno smešen in zabaven. Zaspan sem bil in premrli od mraza, pa sem si moral potegniti odejo čez glavo, da bi molilec ne slišal, kako se krohočem.

IV

Pozno popoldne na zadnji dan v letu 1913. so me s približno sto drugimi prisiljenci, ki so prispeli na "Niagari", pregledali in preiskali, ali sem sposoben za vstop v Združene države.

Preiskovalec je sedel birokratsko — skoro kakor uradniki v stari domovini — za velikim pultom, ki je stal na visokem odru. Na steni nad njim je visela slika Georgea Washingtona. Pod sliko je bila ameriška zastava.

Ta uradnik je govoril osupljivo mešanico raznih slovanskih jezikov. Imel je mračen glas in strog, mrk obraz. Nekatera vprašanja, ki mi jih je zastavil, sem razumel le s težavo.

Pri majhni mizi, nakupičeni s papirji, neda-leč od preiskovalčevega pulta, je stal pisar, ki je klical naša imena, ki so bila, kakor je bilo videti, napisana na dolgih polah papirja pred njim.

Ko je že proti mraku prišla vrsta name, mi je preiskovalec zastavil običajna vprašanja. Kdaj in kje sem rojen? Moja narodnost? Vera? Ali sem zakonski sin? Kako je ime moj starš? Ali sem alaboumen? Ali sem prostitutka? (Mislim, da so moške in ženske izpraševali po istem vzorcu.) Ali sem bivši kaznjeneč? Zločinec? Po kaj sem prišel v Združene države?

Nadaljnje vprašanje je bilo, kako je z mojimi financami, in pokazal sem predpisanih pet in dvajset dolarjev.

Kaj nameravam začeti v Združenih državah? Odgovoril sem, da upam dobiti delo. Kakšno delo? Tega nisem vedel tako natanko. Kakršnokoli delo pač.

"In kdo," je nerazločno zamomljaj nadzornik, "je ta oseba, Stefan — Stefan Radin — ki vas tukaj čaka?"

Odgovoril sem, da je Stefan Radin brat nekoga mojega, sedaj že umrlega prijatelja.

Potem je nadzornik zamahnil, naj mi izginem izpred oči, in pisar mi je namignil, naj stopim v ozadje in sedem na eno izmed klopi tam blizu.

Čakal sem še eno uro. Stenilo se je in v sobi so prižgali luči.

Ko je bila izprašana še dolga vrsta drugih prisiljencev, so naposled poklicali v preiskovalnico Stefana Radina in ga prosilili po angleško, naj izpriča svoje sorodstvo z menoj.

Odgovoril je seveda, da sploh ni v sorodstvu z menoj.

Nato je nadzornik pošteno padel po meni in me nahrulil v strahotni zlobudri slovanskih jezikov. Kaj pa mislim, da se mu lažem? Izgovoril je še mnogo drugih stvari, ki jih nisem razumel. Doumel pa sem njegovo grožnjo, da me bo poslal nazaj v domovino. Jasno je, da v Ameriki ni prostora za lažnivec:

I. B.:

UMOR

Nekoč sem slišal naslednjo povest: (Pripovedovalec je bil še mlad človek tiste posebne vrste današnjih zagrenjenec. Njegovi prerano s sivino pomešani lasje so se čudno odbijali od živih, mladostnih oči. Govoril je utrujeno, s poltlim glasom, kakor bi pripovedoval bolj samemu sebi nego nam. Bilo je očito, da je ta dogodek v njem zakoreninjen tako globoko, da mu je postal ena tistih osrednjih, najintimnejših in po navadi najgorenjajših misli, ki človeka nevrotično strašijo in rujejo v njegovi duši ko jetika.)

"Bilo je za časa revolucije. Majhno rusko pokrajinsko mesto je bilo v polnem plamenu prevrata. Belci so se umikali na vseh krajih, stara družba je razpadala. Jaz sem bil takrat še docela mlad dečko, zakasnel dobrovoljec, ki je v nekem carskem kadetskem zavodu malo pred revolucijo dosegel častniški čin. — Rdeči so se bližali z vseh strani; nekje daleč so se bile bitke in grom topov se je slišalo blizu. V samem mestu je vladalo popolno razsulo; brezglavi beg buržuazije, ki je hotela v tem ozračju splošnega poloma in prevrednotenja vendar ugrabiti življenju čim več in se je nervozno metala v razvrat in pijanstvo; spopadi vsakdan; mrtvi po ulicah; oblasti, ki so le

Amerika sprejema z veseljem na svojih obalah samo dostojne, poštene in resnično ljube ljudi.

Glasno mi je utripalo srce.

Naposled se mi je hkratu s Stefanom Radinom posvetilo, da se mož bržkone razburja zaradi nekega nesporazuma. In res se je že nekaj trenutkov zatem izkazalo, da se je pisar zmotil, ko je na mojo listino zapisal, da sem izjavil, da je Stefan Radin moj stric. Kako je prišlo do te pomote ne vem; morda je pisar zamenjal moj obrazec z obrazcem koga drugega.

Ko je slednjič spoznal zmoto, se je preiskovalec namrdnil ter nedoločno zamahnil z roko, kar je pomenilo, da sem sposoben za vstop v Združene države.

Stefan Radin je pobral moj kovčeg in v zmedbi, ki je vladala, sem se komaj domislil, da se moram še posloviti od Petra Molka, ki je bil namenjen v Pennsilvanijo.

Sibila so se mi kolena, da sem komaj prišel iz sobe, potem nízol po stopnicah in v prevozni parnik. Nahrulil me je bil uradnik Združenih držav in me ožigosal za lažnika kar drugi dan mojega bivanja v teželi, pred polno sobo ljudi, med katerimi je bil tudi Stefan Radin, ki sem si ga bil došel komaj bežno ogledal.

Toda slabost v kolnih je kmalu minila. Zasmejal sem se, morda nekoliko prisiljeno in nervozno; ko je mali prevozni parnik zavozil z Ellis Islanda čez razburkane, z belo peno kronane vode zalive proti Batteryju.

Začuden me je pogledal Stefan Radin. Potem se je nasmehnil.

Bil sem v Novem Yorku — v Ameriki.

DRUGI DEL

Zelenci

Imena nekaterih oseb, krajev in časopisov so v sledečih poglavjih spremenjena.

Zgodbe nekaterih mož in žena, ki sem jih spoznal v Ameriki, omenjam z večjimi podrobnostmi, kakor je običaj v avtobiografskih knjigah. Razlog, da na tuje osebe poglajam toliko važnosti pri pripovedovanju svojega življenja, je ta, da so te osebe dokončni del, in sicer eden najvažnejših delov mojega doživlja Amerike. Ob različnih časih so me te osebe globoko zanimale in so posredno ali neposredno pomogle meni, oziroma mojim nazorom o Ameriki. Po njih in njihovih zgodbah, za katere sem v večini primerov izvedel brez vsake namere, da bi jih napisal, sem doživel — res sicer nekoliko na tuji koži, toda zato ne manj prodorno — neka razdobja ameriškega življenja. Moje življenje v Ameriki je bilo v znatni meri prigoda v razumevanju, in ti ljudje — priseljenci in rojeni Američani — pa njihove zgodbe so bili življenjski činitelj v tej prigodi.

ČETRTO POGlavJE

Stefan Radin

I

Ko sem prišel v Združene države, Stefan Radin ni bil star še dvajset let. V Ameriki je bil tedaj tri leta in pol.

Bil je malo podoben bratu Janku; bolj majhen, zastaven, s širokimi pleči in tankimi mišičastimi in žilavimi nogami, na katerih se je preskakoval izredno gibko in okretno. Obraz je imel temnopolt, živahen, mikaven. Njegovi nekoliko rjavi očesi sta se iskrili od bistro živahnosti. Njegovo ponašanje je bilo nekam vročično, polno samozavesti in dramatiziranja lastnega življenja, zabavno.

(Dalje prihodaš.)

še igrala svojo moč. Bil je divji in blazen čas.

Potem je nekega dne počilo: Takrat je solnce sijalo tako lepo, kakor da bi hotela narava spet pokazati svojo vekovno brezbriznost do vrvenja v človeških mravljiščih. Čakali smo v vojašnici v polni pripravljenosti. Naše razpoloženje je bilo klavirno; čutili smo, da se nam izmikajo tla pod nogami. Sarže so vedele, da izgubljajo tisto, kar jim daje njihov položaj; vse to orožje, te uniforme, ta erar, ta armada, z vsega je odpadel običajni videz jeze in groznosti. V nas se je budil nagoni, volji strah, ki je tiščal nenehno v želodcih.

Prišlo je povelje. V diru smo se zagnali na ulico. Bila je čudno mrtva, okna so bila tesno zapahnjena, ali za temi zidovi je bilo čuti groznico, prvotno grozno, elementarno, vseh vsakdanjih prevlek prosto življenje. Oddalec je prihajalo podmolčko hrumenje; tu pa tam je pal rezek strel, nekje je zapela tromba in visok, strahoten glas je kričal, kakor bi neko po-
lastno bitje blaznelo nad strehami: "Jooooj, jooooj!"

Nas je vse delj po volje tiščalo v želodcih. Tekli smo v stianjeni gruči kakor bi bežali. Pred nami se je razpirala tiho-
ta, hrum je rasel, človeški glaso-
vi so bili zmerom bolj zverski in strašni. Nam so plale nosnice; občutje popolne izkoreninjenosti je vrelo ko kislina. Cu-

tili smo divjo potrebo po podvigu, po akciji, po razbijanju, da bi le zadušili sredi poloma sveta okrog nas ta najhujši vseh strahov.

Majhen, krivonog Židek je tekel čez cesto in višeca celjust s smešno zmršeno brado mu je dajala tragično nemočen izraz. Pejsi so mu vihrali okoli ušes. Ko nas je zagledal, je za hip obstal ko ukopan; nato je zakričal s široko odprtimi usti ko otrok: "Aaaaa!" in se je spet spustil v tek.

Nekdo izmed nas se je histerično, sunkovito zarežal. "Daj ga, hudiča," je zahropel presek glas.

Zdajci se je Žid spotaknil in se skotalil v prah. Obležal je krčevito mirno, kakor hrošč; ki sluti nevarnost: Velik, zajeten podoficer je bil prvi pri njem. Oči so se mu iznenada divje zasvetile. Udaril ga je z nogo. "A, Žid avinjski!" je vpil, "kaj iščeš tod? Vohuniš, a?"

Človek v prahu je vztrepetal. Njegove roke so napravile nemo kretnjo prošnje. Ni je dovršil. V teku ga je nekdo iz čete lopnil s puškinim kopitom. Starec je tiho jeknil in je ostal za nami, ležeč ko prazna, pozabljena vreča sredi ulice.

"Stoj!" Nenadoma smo padli v vulkan. Vogel, nato trg. Trg je bil čuda prost, črni ljudje so dirjali po njem in nesmiselno kričali; onkraj je gorela hiša. Ulica zadaj je bila temna od množice, ki se je bližala rjoveč,

Za nami je ostala teskobna praznina!

Mrazično naglo smo poglobili. Kdo se je bližal — vseeno. Brez zapovedi so zarožljali zaklopi na puškah. Strojica je postala živa v mojih rokah. "Daj ga!" je hropel nekdo.

Nato smo obsuli množico z besnim streljanjem. Vonj smodnika je upijal ko vino. Občutek izgubljenosti se je mahoma sprevrgel v takisto prenapeto, živčno, bolestno slast razbijanja. Z džungelskim zadoščenjem sem opazoval telesa, ki so trumoma padala, fantastično opletala z rokami in se zvijala po tleh. Krik je strahovito narasel. Hlša je gorela; črna dim se je valil nad pokoljem. Pokanje pušk in strojnic se je zlilo v nepretrgan prasket.

Tedaj sem povsem iznenada opazil neko žensko, ki je daleč tam preko gledala skozi okno. Sovražno sem jo motril. Bogve kakšna grozna skrb ji je dajala to hrabrost, da je venomer prihajala k oknu, se spet in spet sklanjala daleč nad cesto in nato v očitni grozi bežala v mrak sobe.

"Česa išče, babnica!" sem divje mrmral. Moji živci so razpadli v cunj in že zdavnaj sem bil izgubil slednjo razsodnost. Vse moje doživljanje se je skrčilo na en sam občutek prada-
vne, živalske, zlobne jeze, ki je bila v bistvu samo negativen izbruh skrajne zone iztirjenega bitja.

Strojica se mi je umirila pod rokami. Trg se je izčistil. Bežečo množico so popile daljne ulice. Ohabla trupla ustreljenec-
cev so se črno odražala od belih, osončenih tal. Krik je trajal nevzdržno naprej, kakor bi bil nekdo strahotno stokal v višavah.

Ženska je še zmerom prihajala k oknu in se sklanjala na cesto. Gledal sem jo z rastočo, nervozno besnostjo.

Nato je prišel drugi val množice. Odondod so padali protistrelji. Nekdo tik mene je oglušujoče zakričal in je obležal preklinjajoč. Drugi, tretji. Čudno povele zbegnena častnika: "Čakaj! Ne streljaj še!" je še povečalo napetost.

Vse delj sem motril ko očaran žensko na oknu. "Kakšna Židinja bržkone," sem sikal pri sebi, "spet moli glavo na cesto!"

Kakor nehoti sem naperil najo močilno cev. Z zlobno naslodo sem se igral z možnostjo, da bi jo lahko z enim samim gibom spravil s sveta. Napeto sem meril.

Spet je pogledala na plano. — Se enkrat mi pomoli nos, zvedavost," sem se penil. "Ustrelim te, prokleto, ustrelim te! Samo še enkrat se prikaži —! Boš? ne boš?"

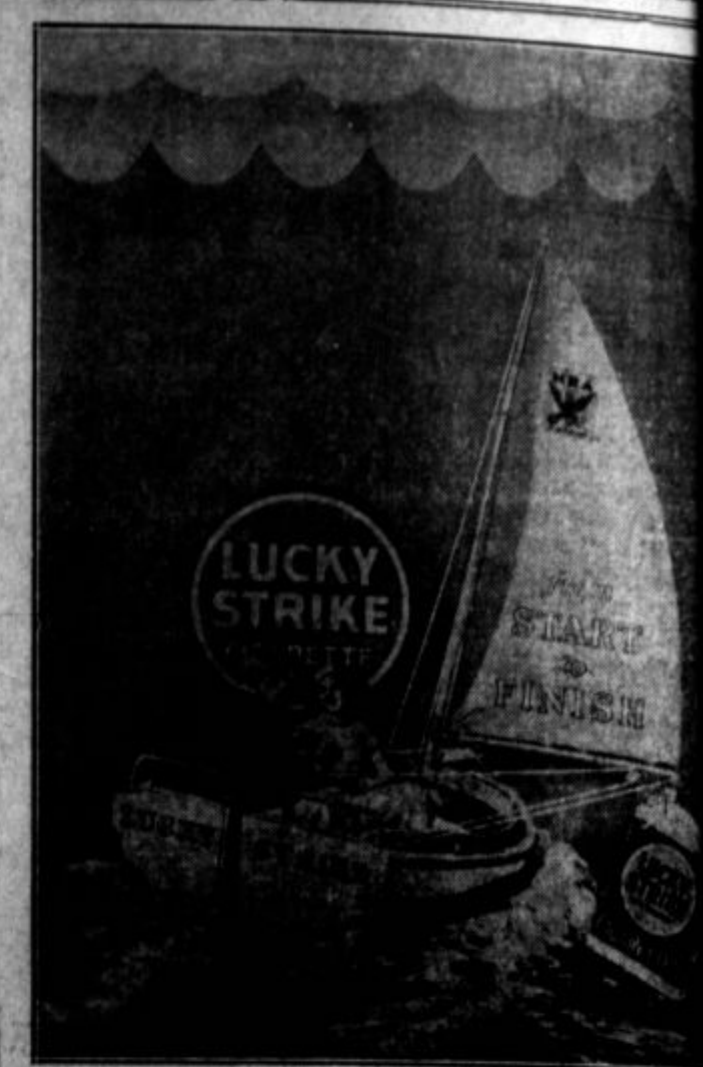
Ženska je umaknila glavo. Jaz sem igral z njenim življenjem blazno hazardno igro. "Ako se še enkrat prikaže — pritisnem."

Onkraj mene so ležali možje s puškami na licih. Svetle oči, ubijalski izrazi, poltihe kletvice. Onkraj so valovali ljudje. Krik. Požar! Dim. Polom.

Spet ženska! Nisem ustrelil! Umaknila se je v temo. Potlej se je zopet sunkoma pojavila.

Bogve kdo je pritisnil na vzvod. Moja zavestna volja je bila odsotna. Prav takrat je padlo: "Ogenj!" In hkrati s prvo salvo mi je jeknila strojica pod rokami. Ženska je omahnila in je negibno obvisela s spušenimi rokami na cesto. Samo še njeni lasje so komaj opazno vihrali.

"Vidite," je končal pripovedovalec in trpka črta okrog njegovih ust se je poglobila, "štiri leta smo morili po vseh frontah in v revolucijah — ampak tega umora, ki sem ga bil navsezadnje zavestno, osebno kriv prav tako malo, kakor tistih dvajset milijonov, ki so pobili drugih dvajset milijonov svojih bratov, in tega edinega dejanja ne morem pozabiti. In ob tem spominu, ki mi ga vest zmeraj znova skeleče obuja, prihajam polagoma do spoznanja, da smo bili vendar za vse tisto krivi tudi mi, kot poedinci, vsak zase, in da bi bilo lahko vse to morda drugače, ako bi le mi vsi to resno hoteli. In tako, menim, je naše sedanje trpljenje vendar zaslužena kazen, kajti človeku je vse povrnjeno, dobro in zlo."

Gornja slika predstavlja Lucky Strike cigarete, katere se sedaj zelo oglašajo v razloženih oknih v prodajalnah, kjer se prodajajo vse skozi v Združenih državah. Ena glavnih zanimivosti te slike je uporaba barvanih jadernic, razlože okrog malega čolna z oranžno-rudečo jadernico z vsem kontrastom krasnega plavega morja, po katerem drsti čoln.

V evropskih državah so zelo v modi in popularne raznobarvne jadernice že večje število let, še posebno pri vozarjih po sredozemskem in na Britkem. Uporaba takih jadernic na izjavo odgovornih avtoritet, se je šele zadnje čase pojavila na manjših čolnih v ti deželi. V Evropi raznobarvne jadernice so bile v navadi in sedaj se pa skoro vsepovsod v ti deželi pokazujejo na čolnih in manjših parnikih v vseh različnih barvah.

"Od začetka do konca" v izdelovalnem procesu, je dana največja pozornost na vaše Lucky Strike. Samo iz sredine tobakove list-
bi—nikakor pa ne vrhnjih stov rastline ali spodnjih de-
bakovih listov. In potem, se-
ši Lucky Strike so prepečeni-
ši okus in v varstvo grla. Z-
vseh teh posebnih pozornost-
drobnosti vam sploh ni moge-
enega Lucky od drugega. Ved-
in nabit polni in vedno mili-
so. Vsaka stopinja pri Luck-
je stopinja za boljše enako-
šestdeset različnih instrum-
rabi za doseg tega.

V Lucky Strike vi vedno do-
bolše vrste tobak, najboljše-
in vsled tega bodete našli-
Lucky Strike zelo zadovolj-
pa zbirni kadilci so si od-
svoje cigarete Lucky Strike-
četka do konca."

RIBE BREZ OČI

Oči globokomorskih rib so po neki znanstveni domnevi sposo-
bne gledati s pomočjo kratkova-
lovnih žarkov, ki edini morejo
dospeti do njihovih globlin.

Marsikateri teh rib imajo o-
gromne, iz glave moleče oči ka-
kor n. pr. tiste čudne, rdeče ribe,
ti so jim dali ime teleskopske ri-
be. So pa tudi ribe, ki niso spo-
sodne občutiti nobene svetlobe.
Sem spada riba "clarias fuscus"
iz tropike Azije, ki se orientira
samo s pomočjo dolgih, bradnih
niti, ki ji obdajajo glavo od
vseh strani.

V zadnjem času so odkrili na
Madagaskarju sladkovodno ribo,
ki živi v podzemeljskih jamah
in nima niti nastavkov za oči.
Po znanem fiziološkem zakonu,
da nerabljeni organi polagoma
okrnevajo in izginejo, je bila
svoje oči pač izgubila. Vendar
pa žival ni popolnoma slepa, kaj-
ti neke stanice pod njeno kožo
so zmogne dojemati svetlobne
razlike. Svoj plen pa si išče riba
gotovo z nekim drugim čutom.
Če zgraneš vodo v njeni bližini,
bo splavala proti vzroku gibanja
kakor so pokazali poskusi v ak-
variju. Na ta način jo je tudi ze-
lo lahko ujeti. Slične pojave so
opazovali baje tudi pri naši "člo-
veški ribici."

IZ otroških ust

Mama je bila Evica str-
bičla, da ne sme ničesar
kadar pojdejo k teti na
Zadnjič jo je hotela pre-
In res je bila Evica cele
tita in mirna kakor še
Potem se pa ni mogla v-
magati in je vprašala te-
"Tetka—ali nisi nič la-
"Ne," je začuden o-
teta.

"Oh, zakaj nisem na-
mestu," je vzdihnila Ev-

DR. WEEKS, SUCCESSOR TO

HAYES DENT
OFFICE

NEW—834 A. M. to 830 P. M.
Tel. HAR. 8711

Consistently Low Price

326 S. STATE

Opposite Davis Store, 24 Fl.

DAJE NOVO MOČ
ŽIVLJENJE SLABOT

Ljudje, ki so alahotni valod
druhi vzrokov, dobe preročeno
postanje močni, ter živahni
NUGA-TONE
NUGA-TONE je čudovito zdrav-
sko in žensko sredstvo starosti.
močnejše in zdravje in poveča
niti za delo. Ako ste stari in
daj ne pozabite poskusiti NUGA-
TONE po par dnevih bodete opazili
boljšanje.
NUGA-TONE ne prodaja v vsi
Ne jemljite ponaredi. Nitear
toliko kot NUGA-TONE.

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča d

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice,
knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrva-
alovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku inVODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLA
S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA
V SVOJI TISKARNIVsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene smerna, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue

Telephone Rockwell 4904

Chicago, Ill.

Tam se dobe na željo tudi vse ustrezne pojasnila